

SZÉKESEFEJÉRVÁR.

TÁRSADALMI HETILAP.

A városi és megyei hatóság, gazdasági-egylet, iskolatanács, s a tanítók és községi jegyzők egyletének

A lap ára
házhoz hordással vagy postán küldve:
Egy évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Hirdetmény
a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petítor:
Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 krért
igtattatik be.

KÖZLÖNYE.

Megjelen minden vasárnap.

26. szám.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Székesfejérvár” szerkesztőségének címzendők; — a lap ára, hirdetmények és a hirdetményi díjak Klökner Péter kiadó könyvkereskedésében vétnek fel.
Nyilttérben megjelenő közlemények után három hasábos petítorért 10 kr. fizetendő.

Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Előfizetési fölhívás

Székesfejérvár

társadalmi hetiközlöny

1873-ik év III. évfolyamára.

Egész évre 4 frt.

Félévre 2 frt.

Negyedévre 1 frt.

Az előfizetési pénzeket mielőbb kérjük a lap kiadó-hivatalához KLÖKNER PÉTER könyvkereskedésébe küldeni, hogy a lap szétküldésében fönnakadás ne történjék.

Vidéki előfizetések megtételére ajánljuk a postai 5 kros utalványok használatát.

A kiadó-hivatal.

A t. olvasóközönséghez.

Magánviszonyaim kényszerítenek, hogy e lap szerkesztésétől visszalépjek. Mikor ezt a „Székesfejérvár” t. olvasóival tudatom, őszinte köszönetemet kell kifejezmem mindazok iránt, kik e lapot szerkesztésem alatt anyagilag és szellemileg támogatni szívesek voltak s míg egyrésztől ezuttal szívélyes bucsut veszek e lap minden olvasójától, kijelentem egyszers-

mind, hogy a lapot csekély tehetségemhez mérten továbbra is istápolni fogom.

Sz.-Fejérvárott 1873. június 24.

Udvardy Géza.

A t. olvasóközönséghez.

Miután Udvardy Géza ur lapom szerkesztésétől önként visszalépett, tisztelettel tudatom a mélyen tisztelt közönséggel, hogy lapom felelős szerkesztőjéül dr. Pete Zsigmond urat, társszerkesztőül pedig Csitári Kálmán urat, — ki lapomnak keletkezésétől fogva állandó belmunkatársa volt — szerencsés voltam megnyerhetni. A lap eddigi irányát megtartva, a fennevezett urak ismert képességük által a város, megye és a lap homlokán jelzett egyletek, ugyszinte a nagy közönség érdekeinek védelme és előmozdítására mindent el fognak követni. Valamint eddig, ugy ezután is főtörekvésem leend, hogy egy a nagy közönség igényeinek teljesen megfelelő lapot, — habár áldozat árán is — nyujthassak; miért is lapom szives támogatását s annak terjesztését kérem.

Klökner Péter,
kiadó és laptulajdonos.

Tisztelt olvasó!

Ha régiségárainkban őseink fegyvereit szemléljük, ott találjuk súlyos kardjaikat, nehéz buzogá-

nyaikat, melyeket a jelen ivadék alig bir emelgélni, de melyekkel őseink győzelmes csatáikban játsza harcoltanak. — Az időt megfordítván, van a jelenkor-nak egy óriási fegyvere, melyet a mai nap gyermeke még csak gyengén tud forgatni, és a melylyel játsza harcolni — a nemzet céljainak győzelmére — a jövő ivadékok vannak hivatva. A jelenkor ez óriási fegyvere a **sajtó**. — Ezen igazságnak tudatában veszem át e lap tulajdonosának felszólítására „Székesfejérvár” hetilapnak szerkesztését, valószínűleg több jó akarattal, mint képességgel: de tán ki fog menteni hazámfiat szigora előtt azon vallomásom, hogy hitem szerint nemzetünk szebb jövőjét, a mai küzdelmes viszonyok közül, legfőképp a jövőnek ama óriási fegyvere a **sajtó** van hivatva kiküzdeni, s hogy a győzelmet ígérő fegyvernek forgatása szép és nagy gondolat. Ez érzelem fog vezérelni szerkesztési munkámban.

Dr. Pete Zsigmond.

Egy kis elmélkedés a pénzintézetek felett.

(Vége.)

A nagyobb programmal működő bankok és más-névű pénzintézetek nagy része, képzelhetőleg nem kevésbé hódol a minél gyorsabb felgazdagodás elvének; ez okból tény, hogy annál kevésbé válogatosok a **leggyorsabban** célra vezető üzletkőr megválasztásában, minél több anyagi móddal és üzleti össze-

TÁRCZA.

Az én jó Laczi barátom esete.

Beszély.

Horváth Böskétől.

(Folytatás.)

Ekkor még nem tudtam, hogy vannak hibák, melyeket az elmélet kárhoztat, s a gyakorlat szabadalommal ruház fel; gyermek voltam, ki nem sokat értett a világhoz, s azt sem foghatam fel, hogy megjegyzésem mily udvariatlan volt Klári néniére nézve; én akkor még nagyon sokat nem tudtam! elég vakmerőség volt tehát szólnom arról, mihez nem értettem.

Igy mondta ezt maga Klári néni is; az én dologom most tanulás meg játék; mit tartozik reám, hogy Flóra néni turót csinál-e vagy pedig mulattatja Laczi bácsit? elég ha ez utóbbiban részes lehetek én is, érjem tehát be vele és ne legyen gondom más egyébre!

Ebben azután tagadhatlan igazsága volt Klára néninek! Reám bizony épenséggel nem is tartozott volna ez a dolog, ha ez történetesen azt illeti, ki nekem most sem volt egyéb: szép és rendkívül jószágú kedves teremtménynél, minőnek Flóra néni idejöttöm-ker is ismerém; hanem Laczi bácsi? ez már egészen más volt! — ő nekem oktatóm, mulattatóm volt akkor egy személyben, kit mint idős fivért tekintettem, s kit én még mindig „Laczi bácsinak” neveztem ugyan, de környezetem tréfás komolysággal csak ugy említett

előttem, „hogy a te jó Laczi barátod;” már pedig én emlékeztem jól, hogy olvastam egy szép költeményben, miszerint az embernek barátjáért meghalni is dicsőség, és neveléses semmiségnek tekintetem minden kellemetlenséget, mi reám nézve származott abból, hogy Laczi bácsi mulattatása iránt tanusított szorgoskodásom miatt Klára néni megdorgált.

Különbben e szorgoskodásnak nagyobb mérvű haszna lön mégis, mint én azt egyelőre remélni mérém, és az én jó Klára néniem ezuttal mégis aligha el nem tért régi elvétől, mely tiltá őt Flóra néni dolgaiba avatkozni, mert kevéssel megintésem nagy eseménye után örömmel tapasztalhatám, hogy a szép néni kevesbet törődik „elhalaszthatlan dolgainak” nagy mennyiségével, és gyakrabban szegődik társaságunkhoz.

Ilyenkor azután élénkebben is folyt ám a társalgás; persze, részemre így kevesebb jutott belőle, hanem én jó gyermek voltam, megelégedtem kevéssel is; hagytam mulatni a nagyokat kedvük szerint.

Én ilyenkor csigát szedtem meg virágokat, és rendszeren arra figyeltem, nem jön e utánunk Károly ur is, kit már messziről felismertem léptei nyikorgásáról, melyek hangzottak a kert kavicsos utain, mi, tekintve rendkívüli nagy lábait: épen nem is volt csuda.

Akár merre mentünk és akár mennyire: alig volt eset reá, hogy Károly ur utánunk ne jött volna! meg sem fordult a házbán Klári néniénél, csak megkérdezte valamelyik cselédétől, hon vagyunk-e? azután jött talá-lomra, ösztönszerűleg, mint Flóra néni fekete macskája, melyet visszavinni rendszeren az én kötelességem volt, s miután Károly urral hasonlóképp cselekednem

nem lehetett, a leghöbben óhajtottam: bár ugy elme-hetnék valamerre, hogy soha többé ne találna reánk.

Efőle kívánságok azután rendszerint sohasem teljesülnek; így történt ez énvelem is; Károly ur bizony utánunk jött mindenítve, dacára annak, hogy mi naponként más és más helyet választánk sétánknak, alig lelve már egy szebb pontot az egész határban, melyet fel ne kerestünk s ne ismertünk volna.

Ezen kevés, Flóra néni által még az idén nem látogatott helyek egyike volt a „régimalom” is, melyhez indulni feltevének magunkban, kérve-könyörögve Flóra néninek, hogy ő is jönne el velünk.

Meg vagyok győződve, hogy „nem”-mel felelt volna a kedves néni, ha nincs jelen, hatalmas támaszul nekünk kérelmezőknek: Klári néni is; nekem most is ugy tetszett, hogy ennek a kedvéért tette a mit tett, hanem az mindegy volt; — tán csupa szokásból: szelidebb, nyugodtabb volt, mint hetekkel ezelőtt, s akárhogy történt, nekem elég volt látnom, hogy Laczi bácsi kissé jobban mulat mint ideérkeztekör; hogy Klári- vagy Flóra néninek köszönhetem-e ezt, azzal bizony nem bajlódtam.

Szép, nyári alkonyat volt, mi ismét sétára indulánk; a nap bucsusugára égett a magas fák koronáján s az egyszerű falusi templomok tetején; a kereszt és csillag messze ragyogott a fényárban; utunk a falu házai előtt rendszeren tartott fasorokon vitt keresztül; szombat est volt, a házak elejét gondos parasztleánykák sepergeték; a felszálló por miatt gyakran kellett kitérnünk az ut középre, melynek porondján meglátszottak Flóra néni cipőcskéjének hegyes sarkai,

kötetessel bírnak, a lehető legbujábbban termő pénzmezők fölkeresésére, habár e tropikus tájakon a jég-esők gyakoribbak lennének is... Valóban, szomorú dolog lehet, látni pl. egy úgynevezett „Iparbank“, „Földhitelbank“ vagy akárféle „bank“ tárczáiban az X, Y, Z-i részvények, kölcsönpapírok, záloglevelek, lombardok, couponok és Bonn-ok halmazát, amidőn az illető intézet saját firmájában kijelölt, s önként választott klienseinek ezrei hasztalan koldulásnak ajtai előtt az igen tisztességes kamatú kölcsönért, mert számukra pénz nincs! A satyra aztán még fokozódik, midőn a tisztelt pályatársak a „Börzén“ holmi kis érdekellenkezésbe jutván, — egy más becses papírjaitól vonják vissza pénzüket, azon egyszerű okból, mert e pénzzel pillanatilag többet is nyerhetnek!...

A képletek, minél tovább fűzők, annál odiosabb szint nyerhetnének. Azért tehát érjük meg ennyivel annak hitelességére, miszerint e mostani nagy krízisnek egyik és talán legfőbb alapoka az: hogy a pénzintézetek legnagyobb része világszerte, újabb időben teljesen eltért a gyakorlatban, eredeti rendeltetése céljától.

Hátra volna még talán: az ebből kivonható morál.

Tagadhatlan, hogy e morál, amely természetes és közelfekvő, ép oly nehéz — a viszonyok idefajlódásával — annak szeme közé nézni; az ehöz kívánható bátorság és elhatározás mindazáltal épen nem emberfölötti, sőt a társadalmi filozofia mai magas álláspontján, — nagyon is emberhöz méltó dolog lenne.

Az eszméleti morál pedig szól három irányban: a törvényhozó és kormányzó testületekhez, a pénzintézetekhez, és végre a publikumhoz.

A törvényhozók és kormányok az én gyenge tolmácsolásom nélkül is megértették már ma a mély komolyságu szót, mely a helyzetből és lelkiismeretük mélyéből hangzik fel hozzájuk, ... és túlzukja keblükben az *experimentációk legcsúszóbb syréne-dalait!* ... Tudják ők azt jól, hogy a társadalmat mai nemzet-gazdasági nyomorától semmiféle „leszámitolóbank“, sőt semmiféle „pénzjegybanc“ megmenteni nem képes. Itt, ha valódi segélyről, gyökeres orvoslásról van szó, — a „szegyet szeggel“ nem alkalmazható, és ha a nagy oceán vizcsőpjéit mind bank és értékpapírrá változtatjuk is, ez nem fogja az eddigi papirtengert rólunk levenni. Még csak annyit akarok e helyen kockáztatni: miszerint, ha valakit a világon, ugy bizonyára a törvényhozó és kormányzó testületeket illetné még a bátorság, akarni és tenni azt, ami segít. A nemzetközi és országos pénzvizonyok bármily bonyolultak is: a helyes utat megtalálni mégis lehetséges.

A pénzintézetekhez ama bizonyos morál: a „Krach“-ok gyakorlati és elméleti tapasztalataiból szólhat, és pedig úgy vélem elég hangosan, hogy bennük — a nagyobb tőkét mindig rítul bélyegző sőt jégre vezető kapzsiság kissé elnémulhasson... De ez még nem elég. Kell, hogy e hatalmas reactio tid-

s a kicsiny láb alakja másként nem is igen volt kivethető; ugy nézett ki egy-egy sarokhelye mint valamely bűvös madár-nyom, melyre veszélyes lépni, mert az embert igézet szállja meg.

Nem tudom ilyesmit gondolt-e Laczi bácsi is, de az bizonyos, hogy nem lépett volna arra a kis nyomokra egy egész világért sem; kikérülte azokat gondosan, s ha az ut középen jártunk, nem ment Flóra néni mellett, hanem utána, vesződve a kis láb helyek kerülgetésével.

A mi engem illet, én hol előttük, hol utánuk jártam mint a mesebeli kőd, melyet felidéz az ember, hogy az utána jövő meg ne lassa; én legalább Károly ur elől szerettem volna eltakarni az előttem haladókat.

Ugy látszott azonban, hogy erre most az egyszerű nem is volt szükség. Károly ur talán a másnapi hitványoktatot tanulmányozá; ezuttal legalább nem lön láthatóvá, a kikkel mi estén találkozáink, azok mindössze is Klára néni emberséges cselédei valának, kik hosszú szekereik hidján ülve, fővegléve haladtak el mellettünk.

Én a falun kívül, kissé előbbre szökve, elhagyám Flóra nénit és Laczi barátomat; zöld mezőben kis libapásztor leánya terelgető hófehér szárnyasait; közelebről akarám szemlélni őket, nekem igen tetszett az a kis vergődő sereg, figyelmeztetém is reá Flóra nénit és Laczi barátomat, hanem azok nem találtak rajta semmi nézni valót és nem figyeltek reám.

Nagyon el voltak merülve a háromlevelű löher jelentőségének találgatásában, — Laczi azt állította, hogy virágnyelven ez annyit jelent, hogy „közel a vállás

vős reformokat szüljön, melyek jövőre óvszerű szolgáljanak. Mert ha ez nem történik meg mindazon intézeteknél hol ez szükséges; hanem ehelyett holmi ügyes oldalmozdulatok mellett „szerencsésen“ kiállott krízis után a régi nóta újult kedvvel tovább foly: ugy valóban nem lenne csuda, ha egy az idő méhében, épen a szélsőségi viszonyok által fogantatott és érezhető keservvel vajdó óriási rázkodás, egy napon végkép romba döntené az apróbb tőkék társasulásának egész intézményét, melyet annyi nemes küzdelemmel vívott ki magának, és melyet földi gondviseléseként díszíthetett volna az elkészerített, megcsalott társadalom. Hogy a vélt reformok minden álljanak? azt elmondani itt sem tér sem idő nincsen. Legfellebb annyit lehet itt megemlíteni, hogy minden reformok alphája a személy kérdésekben kezdendő. Bárminevű pénzintézetet csak oly emberek vezethetnek minden irányban üdvösen: kikben sem vagyoni sem értelmi egyoldalúság nincsen, és kik a szaktudomány és „Gschäft“ érdeke mellett egy másik realis szellemkölcsei életet is hordanak keblükben. Ily embereket — ha ugyancsak szerény számmal is — a gondviselés minden helyre rendelt; és csak egy kis akarat, elfogulatlanság s tán egy kis önmegtagadás kell, — és könnyű lesz mindenütt a hivatottakat megtalálni. Ha ezek megvannak, ők majd fogják tudni a reformok folytatását. Végül, ha nem mondanám is, tudják azt a pénzintézetek, miszerint az emberi természetnek régi törvénye alól ők sem képeznek kivételt: hogy a legnagyobb ur: az idő által sürgetett reformok mindig üdvösebbek minden irányban, ha azokat a jogok vagy dolgok birtoklója önként kezdeményezi és nyújtja, mint ha ily lépések megtételére kényszerítve jutott.

A publikumhoz szóló morál a fenn elmondottakból végre, nemcsak a pénzintézetek fájalmára, hanem egyszerűen az általános pénzforgalom nagy kárára: a kisebb-nagyobb pénztökevel bíró honpolgárok pénzes fókjaiban nyugszik!... Ezt nem kell elmondanom, mert nyomtatékosan ki van fejezve.

Majd ha az államhatalmak és a pénzintézetek megtették a maguk orvoslatát és reformjait, e milliókra menő parlag tőkék kétségén kívül ismét vizsgálatainak a nyomorral küzdő országoknak, és ismét fölsőlegessé teendik a „bankakták felfüggesztésének“ természetlen áldásait!

Adja az ég, hogy ezek minél előbb állandó sikerrel bekövetkezzenek, és hogy édes Magyarhazánkban minél kevesebb pénzintézetnek szolgálhasson tükörül — ezennel befejezett szomorú elmélkedésem!

Rápolty Károly.

Hatósági élet.

Szab. kir. Szekesfejérvár város f. hó 19-én tartott rendes havi közgyűlése.

(Vé g e.)

A belügyministerium özv. Knazovitzky Mihály főszámvévő özvegyének segélydíjaztatását helyben hagyta.

keserű fájdalma! — mig Flóra néni egyre mondta, hogy ő egészen másként tudja.

Én nem adhattam egyiknek sem igazat; nálunk, kis leányok között ez nem volt akkor divatban; nekem nem volt semmiféle virágnyelvem, s csak annyit tudtam a virágokról mennyit a növénytanból tanultam, azt meg nem kérdezték tőlem.

Inkább maguk is felhagytak velem nemsokára; elérünk zarándoklásunk célja a régi malomházhoz, előttünk állt már ódon kővei, s egyhangú keleplésével, melyen merengni vajmi édes, de mellette beszélgetni annál bajosabb dolog; már pedig az enyimek ma épen beszélgetni akartak, kerestünk tehát alább a patak mentében árnyas, lombos helyet, hol csevegni s egyszerűen pihenni is lehetett.

Én ugyan szerettem volna még szaladgálni kissé ide s tova; Flóra néni azonban azt mondá, hogy maradjak én is velük a fűzfák alatt; még belé eshetném a patak vizébe, jobb bizony, ha nézem a nap lementét, mely vörveresen lángol a nyugoti láthatáron és rendkívül szép látványt nyújt a mint egyes ragyogó sugára elő-előtünik a fűzes lombjai között.

Bizonyos vagyok benne, hogy ennek most gyönyörű magyarázatát hallottam volna, ha történetesen Laczi barátommal egyedül vagyok; Flóra nénihez azonban nem szokott tanúságos magyarázatokat tartani, — nem is beszélgettek oly élénken mint én azt előre vártam volna, s azért egy cseppet sem csodáltam, hogy hözagpótlékul afféle bohóságokhoz folyamodtak, mint fűkoszorukötés stb.

A fűkoszorut természetesen csak kettőnek lehetett

Ugyancsak a belügyminister egy leiratában a Veintritt Antaltól bányászatra megvett szőlőrészt érdemében keletkezett közgyűlési végzést megerősítette. Valamint a Cserpalkovits Imrénének 63 □ ölnyi városi terület eladását helyben hagyta.

Özvegy Feld Antalné kedgydíjaztatását a belügyminister megerősítette.

A honvédelmi ministerium leirata, az 1873. évi XX. t. cz. végrehajtása tárgyában áttétetett tanácshoz.

A mult évi városi zárszámadás tételei, egy vizsgáló bizottság által összehasonlítván, kifogástalannak találtattak, ugyszinte a szokásos 14 napig nyilvános közszemlére is ki volt téve, de nehézség nem tétetett ellenébe, minek folytán a ministeriumhoz felterjesztetni fog.

Szepelt Nándor gazd. tanácsos jelentése, a vadászati újabb bérbé adása érdemében, — azon közgyűlési határozatot eredményezte, hogy az egyes föld- vagy réttulajdonosok egy hirdetőmenny által felszólítandók arra, vajjon hajlandók-e földjeiket vadászati célra bérbéadni.

A városi illetőségű távolban betegült egyének, ápolás és gyógydíjainak megtérítése a rendkívüli kiadások előirányzati tételéből fog fedeztetni.

A sarkalló bizottmányok f. évi május 25-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyv, melyben némely intézkedések megtételét kéri, elintézés végett — ugyancsak a sarkalló bizottmány véleménye alapján — a tanácshoz tétetett át.

Turják Pál főszámvévőnek jelentése, a f. év végével lejáró városi haszonbérékről felolvasatván, ezzel együttesen tárgyalatott S a y J ó z s e f indítványa, melyben a sorompók előnyösebb kiadhatása végett bizonyos tervezet elkészítését hozza javaslatba, ugyszinte felemlíté, mikép a sörházi malmot, műmalommal alakítani nem volna-e előnyös. Bővebb megvitatás után, N o v á k K á l m á n elnöktele alatt egy bizottság választott, mely utasított, hogy a jövő közgyűlésre egy kimerítő jelentést és tervet terjesszen be.

A légszuszvilágítás körül szükségesnek mutatkozott intézkedések megtétele a tanácsra bízott.

A sz. Ferencz-rendű szerzett főnökeinek szénalamizna tárgyában benyújtott folyamodványára, a közgyűlés évi kedgydíj 63 frtot szavazott meg.

A városi irnokok faulvány iránt benyújtott folyamodványának hely nem adatott.

A városi kertész felfogadása — Hangyal József kertész személyében — elhalasztatott az ideig, mig a hosszutemető rendezése bekövetkezend. Addig is azonban napidíj mellett alkalmaztatni fog.

Miután Fekete József szőlőjének bányászati célra történendő megvétele, a város által, a tulságos árkóvetelés miatt nem eszközöltetvén, részére a város területén a lerakodási hely, ugyszinte az ut használata eltiltatott.

A városi tanács végzése, melylyel az emésztő gödröket tisztító gép beszerzése iránt tett kapitányi előterjesztést pártolólág terjeszte a bizottság elé — felolvasatván, rövid eszmecserre után véleményes jelentéstétel végett kiadott a középítészeti és gazdasági szakosztályoknak.

A sörházmalom érdekében tett gazdasági tanácsosi jelentés, melyszerint a göből istálló mielőbb megjavítandó, elvben elfogadtatott, s egyuttal a mérnök hivatal a terv és költségvetés beterjesztésére utasított.

Kaszab Mihály folyamodványának, melyben a kál-

kötői, én nem voltam hozzá szükséges; Flóra néni köttöte, Laczi bácsi pedig tartotta a finom szálacsakát, melyekből egy-egy letört parány elrejtőzött Flóra néni nyári ruhájának világos fodrai közé.

(Folytatása következik.)

Tarkaságok.

Ezen czim alatt többször el fogjuk mondani a mi szeretetreméltó olvasóközönségünknek, hogy a héteseményei mit rejtenek? s róluk a függőnyt néha-néha fellebentjük s elregejlük azon titkokat, melyeket csak a susogó lombok sejtenek a felsővárosi sétátéren, hol a vidéki angyalok az est homályában is oly sürű fátyolt hordanak, hogy látásuk alkalmával törökországba hiszi magát a fehérvári szabadroptú bimbóság.

Most pedig szívünkkel üdvözöljük e rovat olvasóit 7 hónapi újdondászás után, mert őszintén megvallva, csak azért kaczerkódtunk e lap többi rovataival, hogy utoljára ezt is meghódíthassuk, s így habár még nem teljesen, de mégis uralhassuk a tért — s azt behintjük kedélyességgel a mi kedves olvasóink számára, s hisszük, hogy így pártfogásukat az eddiginél jobban kiérdemeljük; mivel az élvezet emelésére elfogunk követni annyit, mint azon háromhazu képviselő a város ügyeiért, ki a napokban tartott bizottmányi ülést végig aludta.

Különbön, meg kell azt is mondanunk, hogy változás van lapunknál, — hiába „forgó viszontagságok járnia alatt nyögünk“ a távozonak az Isten-